

สิ่งท้าทายของสหกรณ์ ในการก้าวสู่การเป็น **ประชาคมอาเซียน**

ประชาคมอาเซียน

ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคบุนเดส์ สหกรณ์ และภาควิชาการ มีการจัดเวทีเสวนาในประเด็นของประชาคมอาเซียนกันมาก เวทีล้มเหลวในครั้งนี้คือเป็นอีกภาระหนึ่ง ที่ผู้เข้าร่วมล้มเหลวในแวดวงนักสหกรณ์และผู้เกี่ยวข้องจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่อง “สิ่งท้าทายของสหกรณ์ในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน” บทความฉบับนี้จึงจะกล่าวถึงสาระสำคัญที่ เชื่อมโยงไปสู่กรอบแนวทางเชิงกลยุทธ์ของสหกรณ์ในการก้าวสู่ การเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายที่สหกรณ์ต้องพิสูจน์ ในบริบทการเป็นองค์กรธุรกิจฐานลังค์ (Social Economy Enterprise) และเอกลักษณ์ของสหกรณ์ในมิติของการเชื่อมโยง เสาหลักด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีการทำงานตามหลักและวิธีการสหกรณ์ที่สืบทอดเจตนาfrom ผู้นำสหกรณ์

One Vision, One Identity, One Community

หนึ่งวิสัยทัศน์, หนึ่งเอกลักษณ์, หนึ่งประชาคม

ข้อมูลทั่วไปและบริบทที่เกี่ยวข้อง ในการก้าวไปสู่การเป็น ประชาคมอาเซียน

ภาคีประชาคมอาเซียน

ปัจจุบันโลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดินแดนระหว่างอินเดียกับจีน เป็นอีกภูมิภาคหนึ่งอยู่ในเป้าหมายที่ถูกจับตามอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอัตลักษณ์ที่ได้รับการขนานนามว่า “อาเซียน (ASEAN) ”

เมื่อพูดถึงประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ประกอบด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย พิลิปปินส์ บруไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา

คำขวัญอาเซียน

“หนึ่งวัสดุกัคัน หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

ข้อมูลทั่วไปของประชาคมอาเซียน

ข้อมูลของสำนักงานเลขานุการอาเซียน ในปี 2554 ชี้ให้เห็นขนาดของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นภาพรวมของภาคี 10 ประเทศรวมกัน ดังนี้ จำนวนประชากรทั้งหมด 598 ล้านคน พื้นที่รวม 4.4 ล้านตารางกิโลเมตร มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน คิดเป็นมูลค่า 1.8 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือเท่ากับเป็นอันดับสามรองจากสหราชอาณาจักรและประชาคมเศรษฐกิจยุโรป มีอัตราการเจริญเติบโตของ GDP อยู่ที่ร้อยละ 7.4 มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ 2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ไหลเข้า ที่ใหญ่ที่สุดค่า 74,000 ล้านเหรียญสหรัฐ และมีจำนวนนักท่องเที่ยว 72 ล้านคน โดยจะสังเกตเห็นว่าอัตราการขยายตัวด้านประชากร และเศรษฐกิจ โดยเปรียบเทียบระหว่างปี 2546-2554 อยู่ในอัตราที่สูงมาก

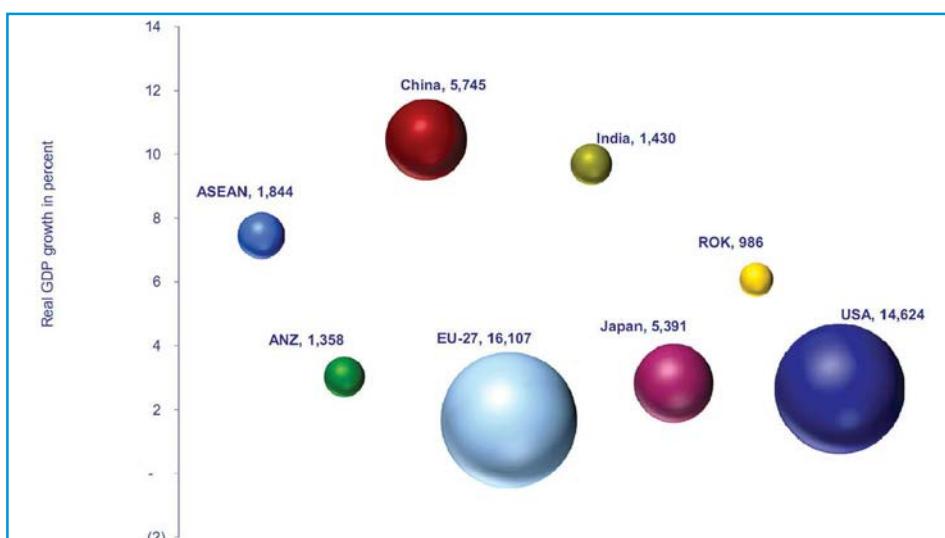
ความเป็นมาของ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน²

อาเซียน (ASEAN) หรือสมาคมประชาธิรัฐแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2510 ในระยะแรกมีสมาชิก จำนวน

Indicators ตัวชี้วัด	Unit หน่วย	ปี พ.ศ. 2546	ปี พ.ศ. 2554
Total land area พื้นที่ทั้งหมด	Km ² ตารางกิโลเมตร	4,435,670	4,435,670
Total population จำนวนประชากรทั้งหมด	Million ล้านคน	542.3	598.5
Gross domestic product at current prices ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ณ ราคาปัจจุบัน	US\$ billion พันล้านเหรียญสหรัฐ	718.4	1,859.8
GDP growth อัตราเติบโตของรายได้ประชาชาติ	percent เปอร์เซ็นต์	5.4	7.4
Gross domestic product per capita at current prices ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อหัว ณ ราคาปัจจุบัน	US\$ million ล้านเหรียญสหรัฐ	1,327	3,092.5
International merchandise trade การค้าระหว่างประเทศ	US\$ billion พันล้านเหรียญสหรัฐ	824.5	2,042.8
Export มูลค่าการส่งออก	US\$ billion พันล้านเหรียญสหรัฐ	452.5	1,070.9
Import มูลค่าการนำเข้า	US\$ billion พันล้านเหรียญสหรัฐ	372.0	971.9
Foreign direct investments inflow เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศที่ไหลเข้า	US\$ billion พันล้านเหรียญสหรัฐ	24.2	74.1
Visitor arrivals จำนวนนักท่องเที่ยว	million ล้านคน	38.4	72.3

ข้อมูลทั่วไปของอาเซียน ปี 2546 และ 2554

ที่มา : สำนักงานเลขานุการอาเซียน (2555)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี 2553

ที่มา : สำนักงานเลขานุการอาเซียน (2555)

6 ประเทศ ได้แก่ บруไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย พิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ต่อมามีสมาชิกเพิ่มอีก 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาค เพื่อความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และได้มีการขยายความร่วมมือด้านการค้าระหว่างกัน โดยการจัดตั้งเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) เมื่อปี 2535

ในปี 2546 อาเซียนได้มีการกำหนดทิศทางความร่วมมือไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ภายในปี 2556 ภายใต้กฎหมายอาเซียน (ASEAN Charter) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประชาคมความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community) ประชาคม

² กลุ่มพหุภาคีสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสำคัญอย่างไร”. 15 มี.ค. 2554

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 8

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13

สังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community) และ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)

พัฒนาการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

แนวคิดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มีความชัดเจนมากขึ้นในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา ซึ่งผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อไปสู่เป้าหมาย AEC โดยคณะกรรมการเศรษฐกิจอาเซียนได้มอบหมายให้มีการศึกษารูปแบบและแนวทางการเป็น AEC

ในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ได้มีการประกาศผลการณ์บาหลี (Bali Concord II) เพื่อแสดงเจตจำนงณ์ที่จะนำอาเซียนไปสู่การเป็น AEC ภายในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งประกอบด้วยการดำเนินงานหลัก 3 ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยในด้านเศรษฐกิจจะเป็นไปเพื่อเตรียมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนและค่านำมาจ

การประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14

ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมีศักยภาพในภูมิภาคเอเชีย อาทิ จีน อินเดีย

ต่อมาในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 12 เมื่อเดือนมกราคม 2550 ณ ประเทศฟิลิปปินส์ อาเซียนได้เห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้ง AEC จากเดิมในปี พ.ศ. 2563 มาเป็นปี พ.ศ. 2558 โดยได้ลงนามในปฏิญญาเช่นว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558

(Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015)

ในคราวการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ระหว่างวันที่ 19-22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 ณ ประเทศสิงคโปร์ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยแผนงานการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Declaration of the

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ASEAN Economic Community Blueprint) โดยมีประดิษฐ์ คำสัญ 2 ส่วน ได้แก่ แผนงาน เพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) และตารางกิจกรรม เชิงกลยุทธ์³ (Strategic Schedule)

ในการการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 14 สำนักงานเศรษฐกิจอาเซียน ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2552 มีการรับรองแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคม และวัฒนธรรมในการเป็นประชาคมอาเซียนที่มี ประชาชนเป็นศูนย์กลาง และได้มอบหมายให้ คณะกรรมการบริหารฯ ดำเนินการจัดทำ แผนการดำเนินงานที่มุ่งส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลาง และขนาดย่อมเข้ากับห่วงโซ่อุปทานต่างๆ และเพื่อนำเสนอที่จะพัฒนาความคิด ความรู้สึก และการมองเห็นคุณค่าและหลักการของอาเซียน แก่ประชาคม

อุตสาหกรรมรายย่อย

ทางเศรษฐกิจในมิติต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ในที่นี้จะ ได้แก่ ลักษณะของประชาคมท้าทายในมุมมองของภาคส่วน เศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นท้าทายในภาคการเงิน

นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมาจะเห็นว่า เศรษฐกิจโลกเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก อัน เนื่องมาจากผลกระทบของวิกฤตศิริเซื้อ Sub-Prime การเปิดเสรีภายใน WTO ทำให้ เกิดการแข่งขันอย่างรุนแรง ดังนั้น ในแนวทางของ การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเกี้ยวกับประเด็น

ท้าทายที่ไทยต้องหันมาพิจารณาในสถานการณ์ที่ ต้องเผชิญดังนี้

การเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมีมาก ขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านเงินทุน เคลื่อนย้ายเข้า-ออก และความผันผวนของค่า เงิน จึงต้องมีกลไกการกำกับดูแลด้านการเงิน โดยเฉพาะด้านเงินทุนเคลื่อนย้าย มาตรฐานที่แตกต่างกันของสถาบันการเงินใน ประเทศกลุ่มอาเซียน

ประเด็นก้าวสำคัญสำหรับประเทศไทย ในการก้าวสู่การเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน

ภายใต้แนวคิดการเป็นตลาดและฐาน การผลิตเดียวทั้งหมด (Single Market) ภายใต้ ประชากรกว่า 2 พันล้านคน ย่อมก่อให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประเทศไทยที่ย่อมส่ง ผลกระทบต่อเนื่องตั้งแต่ระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยง

³ ดูรายละเอียดจากสำนักงานมาตรฐานการทางการค้า กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ข้อมูลจากการวิจัยการศึกษาตลาดการเงิน (ศศิพันธ์ พรeronรายน์, 2554) ชี้ให้เห็นว่าสถาบันการเงินในกลุ่มประเทศอาเซียน อาจจำแนกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) สถาบันการเงินที่เป็นธนาคาร (2) สถาบันการเงินที่มิใช่ธนาคาร และ (3) สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุน ประกอบด้วย นายหน้า ผู้ค้าประภัน และ กองทุนเพื่อการลงทุน โดยสถานการณ์ปัจจุบันนั้น ธนาคารเป็นสถาบันการเงินที่สำคัญที่สุดในอาเซียน และเป็นสถาบันการเงินที่ครองตลาดมากที่สุด โดยมีสินทรัพย์เป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 82 ของสินทรัพย์ทางการเงินทั้งหมดของอาเซียน นอกเหนือนั้นยังพบว่า ธนาคารพาณิชย์ที่สำคัญเป็นของรัฐ เช่น ในอินโดนีเซีย พลิบปินส์ สิงคโปร์ พม่า ไทย ลาว และเวียดนาม มีเพียงมาเลเซีย และบรูไน ที่ไม่มีธนาคารที่เป็นของรัฐ โดยพบ

ว่า ส่วนใหญ่ธนาคารพาณิชย์ในอาเซียนถูกกำกับดูแลโดยธนาคารกลาง ยกเว้น ธนาคารพาณิชย์ในสิงคโปร์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับธนาคารพาณิชย์ คือ Monetary Authority และกรณีของบรูไน คือ กระทรวงการคลัง

สำหรับสถาบันการเงินภาคประชาชน (Microfinance) ความสำคัญมากในประเทศไทย พัฒนา น้อย เช่น ลาว กัมพูชา อินโดเนีย พลิบปินส์ ซึ่งสถาบันการเงินเหล่านี้จัดทำเบี้ยนภายใต้การกำกับดูแลของ ธนาคารกลาง

การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงาน รวมทั้งเงินทุนเสริมนั้น ต้องมีการเตรียมการปรับปรุงระบบเมืองภายในประเทศเพื่ออำนวย ความสะดวกในการเคลื่อนย้ายการค้า การลงทุน อีกทั้งเตรียมมาตรการในการป้องกันเรื่องการฟอกเงิน ความปลอดภัยในการทำธุรกรรมทางการ

เงิน โดยเฉพาะธุรกรรมผ่านระบบการโอนเงินแบบ Online โดยประเด็นสำคัญ คือ การมีหน่วยงานและมาตรการป้องกันผลกระทบที่มีต่อสถาบันการเงินไทย อันมีสาเหตุมาจากการฐานที่ต่างกันในการทำธุรกรรมการเงินของสถาบันการเงินในกลุ่มอาเซียน

ประเด็นท้าทายในภาคอุตสาหกรรม

การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยที่ผ่านมา เน้นไปที่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลักก้าวไป ความสำคัญกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพและทรัพยากรที่อยู่ในประเทศไทย จึงทำให้มีความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และความต้องการของตลาดโลก

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงควรมุ่งแสวงหา

การส่งออกข้าว

การส่งออกยางพารา

⁴ กระทรวงอุตสาหกรรม. “แผนแม่บทกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2553-2557, ธันวาคม 2552.

“การตระหนักรู้ เกี่ยวกับดุณศร์ และหลักการธุรกิจเชิงนิยม”

แนวทางการพัฒนาใหม่ ๆ โดยปรับเปลี่ยนจากการใช้ปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงาน ทุน) เป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโต (Factor driven growth) หันมาสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าโดยเน้นที่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creativity driven growth) ให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีความสามารถและมีศักยภาพ

การศึกษาของกระทรวงอุตสาหกรรม⁴ ชี้ให้เห็นโอกาส และอุปสรรคอุตสาหกรรมไทย ดังนี้

โอกาส

1) ประเทศสมาชิกอาเซียนมีพร้อมเดนติกัน มีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง มีลินค์และบริการที่สามารถเสริมกันได้ โดยการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี และลดอุปสรรคที่มิใช่ภาษี อันจะทำให้ผู้ประกอบการไทยสามารถใช้วัตถุดิบภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

2) ความต้องการวัตถุดิบด้านอาหาร พลังงาน และวัสดุทุกด้านสิ่งเคราะห์ ซึ่งธนาคารโลกคาดการณ์ไว้ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า ความต้องการอาหารจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 50 จากปัจจัยด้านการเพิ่มขึ้นของประชากรโลก จึงนับเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมเกษตรและประมงของไทย

3) วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้แก่ Bio-technology, material Technology, Nano-technology อีกทั้ง Information Technology เปิดโอกาสให้มีการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle) จะสั้นลง สถานการณ์ดังกล่าว ไทยจึงจำเป็น

ต้องมีองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีร่วมกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างเอกลักษณ์และคุณค่าของสินค้าและบริการ การมีความเข้าใจในเรื่องการจัดการธุรกิจ แล้วสิทธิบัตร ตลอดจนกลไกการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเตรียมความพร้อมแก่ประชาชนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมทุกระดับ

อุปสรรค (ภัยคุกคาม)

1) มาตรการรองรับปัญหา “ภาวะโลกร้อน และปัญหาความยากจน” ซึ่งประชาชนเเคร้มชูภารกิจ โลกหันมาให้ความสนใจและเป็นจุดเริ่มต้นของการลงนามในคำมั่นสัญญาต่าง ๆ อาทิ พิธีสารเกียรติ ในคราวการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2540 ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม

ไทยในด้านของการปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อม และโครงสร้างของภาคอุตสาหกรรมที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนั้น ในกลุ่มประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศยุโรป ได้มีข้อกำหนดด้านมาตรฐานสิ่งแวดล้อม มาตรฐานด้านแรงงาน และมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติ

2) ประเทศไทยนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49 ของพลังงานที่ใช้ในประเทศไทย คิดเป็นมูลค่าหนึ่งในสิบสูงสุด 1.1 ล้านล้านบาท ทำให้เกิดการเสียเบรียบในเรื่องเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขัน โดยข้อมูลจากสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ชี้ว่า ประเทศไทยที่มีการพัฒนาระดับสูง อาทิ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ มีความพยายามลดการใช้น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติ ให้เหลือเพียง 10% ของปริมาณการใช้ในปัจจุบัน แต่ประเทศไทยยังคงใช้พลังงานทางเลือกและลดการใช้พลังงานน้ำมันมีปริมาณลดลงและราคาสูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างแน่นอน

พลังงานหมุนเวียนที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (Renewable Energy) เช่น พลังงานน้ำ พลังงานลม พลังงานจากแสงอาทิตย์ และพลังงานจาก生物质 ซึ่งในขณะที่ประเทศไทยยังขาดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ยังคงมีการขยายตัวการใช้พลังงานทดแทนนั้นดีและก้าวหน้ามากขึ้น และลดการใช้พลังงานทางเลือก ซึ่งในสถานการณ์ที่พลังงานน้ำมันมีปริมาณลดลงและราคาสูงขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทยอย่างแน่นอน

แนวทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรม⁵

แนวทางสำหรับมาตรการและกลไกในการเตรียมการเพื่อการก้าวสู่ประเทศไทยเเคร้มชูภารกิจ อาเซียนที่ทางกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำเสนอที่สำคัญ มีดังนี้

⁵ ดูรายละเอียดใน “แผนแม่บทกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2553-2557, กระทรวงอุตสาหกรรม, 2552

⁶ ดูรายละเอียดใน (ร่าง) แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2554

การปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านแรงงาน เทคโนโลยี รวมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและระบบโลจิสติกส์เพื่อรับรองการลงทุนจากต่างประเทศ ปรับปรุงกระบวนการผลิตในด้านการบริหารจัดการ การจัดหัวตู้ลดภาระค่ารถ และความคุณภาพ

การปรับโครงสร้างภาษี ที่เอื้อต่อผู้ประกอบการไทย

ส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายการผลิต (Production Network) เพื่อให้เกิด Economy of Scale และความสามารถในการแข่งขัน

ปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการผลิต และการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมศึกษาพุทธิกรรมผู้บริโภคเพื่อการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับตลาด

การศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายฐานการผลิตไปยังแหล่งผลิตที่มีจุดแข็งมากกว่า การศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งธุรกิจเกี่ยวกับแรงงานเพื่อลดภาระภาษี คาดคะานแรงงานที่มีอยู่ตามตลาดคู่ค้าในอาเซียน ภายใต้ FTA เพื่อสร้างความได้เปรียบทางภาษี

จัดให้มีกองทุนช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก (Adjustment Fund) เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและล็อกอินรายความ

สะอาดทั้งด้านการขนส่ง การพัฒนาทรัพยากรมุนich ระบบเตือนภัย และระบบควบคุมมาตรฐาน

ประเด็นก้าวสำคัญในการการเกษตร

สถานการณ์ทั่วไปในภาคการเกษตรไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นอันดับที่ 8 ของโลก รองจากสหภาพยุโรป สาธารณรัฐเชิง บรัสเซล แคนาดา จีน อาร์เจนตินา และอินโดนีเซีย สินค้าส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ผลิตภัณฑ์ยางธรรมชาติ ปลา ผลิตภัณฑ์กุ้ง ผลิตภัณฑ์ผลไม้ ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่ โดยสินค้าเกษตรส่งออกของไทยมีการพัฒนาคุณภาพ และรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ทำให้มีมูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจาก 5 แสนล้านบาท ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2554) มาเป็น 1 ล้านล้านบาท ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ มีแนวโน้มลดลงจากคร้อยละ 21.34 ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เป็นร้อยละ 17.63 ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สาเหตุสำคัญเนื่องจากภาวะการแข่งขันในตลาดโลกสูง ประกอบกับต้นทุนการผลิตของ

ไทยสูงกว่าเมืองอื่นๆ เช่น เวียดนาม และจีน นอกจากนี้ ยังพบว่า โครงสร้างการส่งออกสินค้าเกษตรไทยเปลี่ยนไปจากเดิม จากข้าวที่เคยเป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งและมันสำปะหลังเป็นอันดับสอง กลับกลายมาเป็นยางพาราสั่งรายได้ให้แก่ประเทศไทย โดยไทยกลายเป็นผู้ผลิตและส่งออกยางรุ่นคุณภาพดีที่สุดในโลก อันเป็นอันดับ 1 และยางแท่งเป็นอันดับ 2 ของโลก สำหรับเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยส่งออกข้าวได้ดีน้อยลง นั่นคือพุทธิกรรมผู้บริโภคหันไปบริโภคสินค้าทัพทัพแทน ก่อประวัติศาสตร์ คู่แข่งทางการค้า เช่น เวียดนาม และอินเดีย สามารถขยายตลาดและช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดข้าวไทยไปได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ ยังพบว่าเกิดจากปัจจัยเศรษฐกิจเช่นในภูมิภาคยุโรป ทำให้ประเทศไทยและอาฟริกา ซึ่งเป็นประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ของไทยที่ใช้เงินรุ่นในภาคการค้าและอุตสาหกรรมนำเข้า ในด้านการนำเข้าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารและยาต่างๆ ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ปุ๋ยอาหารสัตว์ ถั่วเหลือง ฝ้ายดิน และปุ๋ยฝ้าย นม และผลิตภัณฑ์นม โดยมีมูลค่าค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จาก 2 แสนล้านบาท เป็น 3 แสนล้านบาท ตามลำดับ

ประเด็นการวิเคราะห์ปัจจัย สภาพแวดล้อมภายนอก ขบวนการสหกรณ์ไทย		
ประเด็นการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ขบวนการสหกรณ์ไทย	โอกาส : Opportunity ภัยคุกคาม : Threats บริบทของประชาคมอาเซียนมีความคล้ายคลึงกับบริบทของขบวนการสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับมิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ต้องเริ่มด้วยการปลูกจิตสำนึกปรับกระบวนการทัศน์และมี Roadmap การทำงานสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างมีแบบแผน	ภัยคุกคาม : Threats ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยในประชาคมในด้านความมั่นคงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
จุดแข็ง : Strength	ประเด็นยุทธศาสตร์ : SO ใช้กลไกการสหกรณ์เป็นยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในกลุ่มของผู้มีศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าสหกรณ์	ประเด็นยุทธศาสตร์ : ST ปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เลือต่อการใช้สหกรณ์เป็นกลไกในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ กฎหมายนโยบายรัฐหน่วยงานส่งเสริม มาตรการส่งเสริมและการให้การเรียนรู้ที่เข้าถึงประชาชนในเรื่องสหกรณ์และประชาคมอาเซียน
จุดอ่อน : Weakness	ประเด็นยุทธศาสตร์ : WO กำหนดเป็น Agenda ของสหกรณ์ และจัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับธุรกิจสหกรณ์ในการเชื่อมโยงโซ่อุปทานกับภาคพื้นเมือง เพื่อสร้างความสามารถในธุรกิจสหกรณ์และการนำเสนอประโยชน์สูงสุดตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์การธุรกิจฐานสังคม	ประเด็นยุทธศาสตร์ : WT ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้แก่ประชาชนและผู้นำสหกรณ์ในทุกระดับเพื่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายใต้กลไกของการสหกรณ์อย่างทั่วถึง

แนวทางการเตรียมความพร้อม ของภาคการเกษตรไทย⁶

- แนวทางการเตรียมความพร้อมของภาคเกษตรไทย ภายใต้แผนพัฒนาการเกษตร ระหว่างประเทศและสหกรณ์ในช่วงเวลาของแผนพนาฯ ฉบับที่ 11 นั้น ได้เสนอแนวทางในเชิงไว 6 ประการ ดังนี้
 - การทางแห่งวัตถุดินที่มีราคาถูกในประชาคมอาเซียน
 - การศึกษาระนิยมและความต้องการผู้บริโภคในประชาคมอาเซียน
 - การศึกษาความเป็นไปได้ในการย้ายผลกระทบไปยังประเทศไทยที่เหมาะสมกว่าประเทศในกลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว เวียดนาม) เป็นฐานการส่งออกไปนอกประชาคมอาเซียน
 - การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ในภูมิภาคที่ทำให้สะดวกและมีราคาถูก

- การเจาะตลาดคู่ค้าของอาเซียน

ประเด็นก้ากายของ ขบวนการสหกรณ์ไทย

มองทะลุบริบทของ ประชาคมอาเซียน

ประชาคมอาเซียน เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศไทยและอาเซียนที่มี 10 ประเทศ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียน ในเวทีระหว่างประเทศ ตลอดจนการเริ่มพัฒนาและก้าวในการรับมือกับปัญหาใหม่ ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบกับภูมิภาคอาเซียน อาทิ เสถียรภาพการเงิน ความยากจน ความมั่นคงทางอาหาร และพลังงาน การศึกษา สุขภาวะ วิกฤตสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ การลดซึ่งว่างการพัฒนาประชาคมการเมืองและความมั่นคง

ภายใต้คำว่าประชาคมอาเซียน หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม นั้น โครงสร้างของอาเซียนภายใต้กฎหมายต่ออาเซียน ประกอบด้วย 3 เสาหลัก คือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2552 และมีผลอย่างสมบูรณ์ในปี 2558 และมีประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ดังนี้

การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม

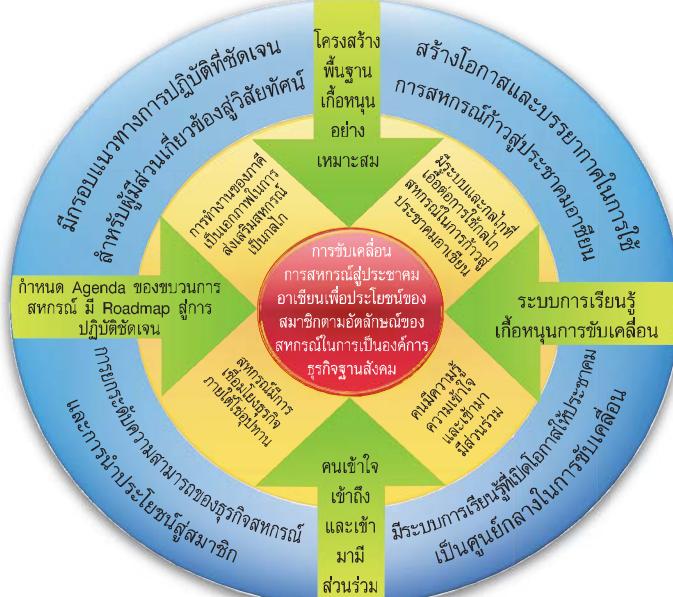
การเป็นประชาคมที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

การเป็นประชาคมที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันและเสมอภาค

การเป็นประชาคมที่มีธรรมาการเข้ากันเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ การปรับนโยบายเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่ายการผลิต จำหน่าย การจัดทำ FTA กับประเทศในกลุ่ม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ใช้กลไกการสหกรณ์
เป็นยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่
ประชาคมอาเซียนในกลุ่ม
ของผู้มีศรัทธาและเชื่อมั่น
ในคุณค่าสหกรณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

จัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับ
ธุรกิจสหกรณ์ด้วยการเชื่อมโยง
พันธมิตรภายใต้ชื่อ “อุปทานกับภาค
พันธมิตร” เพื่อสร้างความสามารถในการ
ธุรกิจสหกรณ์และการนำประโยชน์ให้กับ
สماชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็น
องค์กรธุรกิจฐานสังคม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

ปรับโครงสร้างพื้นฐาน
ที่เอื้อต่อการใช้สหกรณ์
เป็นกลไกในการก้าวสู่
ประชาคมอาเซียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4

ปฏิรูประบบการเรียนรู้แก่ประชาชน
และผู้นำสหกรณ์ในทุกระดับเพื่อสร้าง
ความเข้าใจและมีส่วนร่วม
ในการเข้าเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
ภายใต้กลไกของการสหกรณ์
อย่างทั่วถึง

กรอบแนวคิดและแนวทางการขับเคลื่อนระบบสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียข้องได้มีความเข้าใจในความเชื่อมโยงและปรับวิธีคิดในการนำพาขบวนการสหกรณ์ไทยก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างมีแบบแผนเพื่อการนำประโยชน์สู่สماชิกตามบริบทของสหกรณ์ โดยจะเริ่มต้นจากการตั้งคำมารที่ต้องการดำเนินการ ภาระหน้าที่สหกรณ์เพื่อเชื่อมโยงไปสู่กรอบแนวทางเชิงกลยุทธ์ของขบวนการสหกรณ์ในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

และสังคมแก่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ตามบริบทของสหกรณ์ที่เป็นองค์กรเศรษฐกิจฐานสังคม ที่สืบทอดมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์

การวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการสหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน

ในที่นี้จะได้เสนอกรอบการวิเคราะห์โอกาส กับคุณภาพ จุดแข็ง และจุดอ่อนของขบวนการสหกรณ์ไทย ภายใต้สถานการณ์ของการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน เพื่อกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการสหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน ดังรายละเอียดในตาราง

ตาราง SWOT Matrix Analysis เพื่อกำหนดแนวทางเบิกกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการสหกรณ์สู่ประชาคมอาเซียน

แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

จากการวิเคราะห์ให้เห็นสถานการณ์ความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ของการเป็นประชาคมอาเซียน จะเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า ความสำเร็จของการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญ คือ ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและ

วัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องให้ “ประชาธิรัฐ” เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนและที่สำคัญประชาธิรัฐต้องเข้าใจและเข้าถึงปัจจัยของประชาคมอาเซียน “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาธิรัฐ” ในมุมมองของนักวิชาการด้านสหกรณ์ ตรงหน้าเงินค่า “คุณค่าสหกรณ์” จะสามารถนำมาใช้ปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชน ส่วนหลักและวิธีการสหกรณ์ ก็เป็นแบบแผนการทำงานร่วมกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมของการเป็นประชาคมอาเซียน ให้เกิดสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งจะช่วยให้เกิดความมั่นคงในที่สุด

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาในมิติของความเป็นพลวัตนี้ ได้นำมาใช้เป็นยุทธศาสตร์หลัก 4 ประการ เพื่อกำหนดประเด็นการสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ “การนำพาการสหกรณ์ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อประโยชน์ของสماชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานสังคม” ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ใช้กลไกการสหกรณ์เป็นยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในกลุ่มของผู้มีศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าสหกรณ์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : ปรับโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้สหกรณ์เป็นกลไกในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

คำถามที่ต้องการคำตอบ

สามารถสหกรณ์จะสามารถเข้าถึงและเข้าใจในเรื่องคุณค่า หลักการ และแนวปฏิบัติดนใน การก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อย่างไร โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการส่งเสริมสนับสนุนให้การสหกรณ์สามารถดำเนินการได้ในสภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อการยกระดับความสามารถแก้ระบบสหกรณ์ เพื่อการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ควรเป็นอย่างไร และมีกรอบทิศทางการขับเคลื่อนอย่างไร จึงจะทันเหตุการณ์

รูปแบบธุรกิจสหกรณ์ที่เหมาะสมในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ควรเป็นอย่างไร จึงจะสามารถรองรับความต้องการของประเทศไทยทางเศรษฐกิจ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : กำหนดเป็น Agenda ของสหกรณ์ จัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับธุรกิจสหกรณ์ด้วยการเชื่อมโยงพันธมิตรภายในโซ่อุปทาน เพื่อสร้างความสามารถในธุรกิจสหกรณ์และการนำประโยชน์สู่สมาชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานลังค์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : ปฏิรูประบบการเรียนรู้แก่ประชาชนและผู้นำสหกรณ์ในทุกระดับ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายใต้กลไกของการสหกรณ์อย่างทั่วถึง

แผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการสหกรณ์ก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

บทสรุป

ก้าวสำคัญของสหกรณ์ไทยสู่ประชาคมอาเซียนนั้น มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 4

ประการ ได้แก่ การใช้กลไกการสหกรณ์เป็นยุทธศาสตร์ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในกลุ่มของผู้มีศรัทธาและเชื่อมั่นในคุณค่าสหกรณ์ บริบูรณ์ โครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการใช้สหกรณ์เป็นกลไกในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จัดทำ Roadmap เพื่อการยกระดับธุรกิจสหกรณ์ด้วยการเชื่อมโยงพันธมิตรภายใต้โซ่อุปทานกับภาคพื้นท์ธมิตร เพื่อสร้างความสามารถในธุรกิจสหกรณ์และการนำประโยชน์สู่สมาชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานลังค์ และปฏิรูประบบการเรียนรู้แก่ประชาชนและผู้นำสหกรณ์ในทุกระดับ เพื่อสร้างรู้ ความเข้าใจและมีสมรรถนะในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนภายใต้กลไกของ การสหกรณ์อย่างทั่วถึง เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ “การนำพาการสหกรณ์ก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อประโยชน์ของสมาชิกตามอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานลังค์”

กรอบคิดและกรอบแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่นำเสนอในที่นี้ เพื่อเป็นทางเลือกของประชาชน

ที่มีความคุ้มค่าของสหกรณ์ ที่อาจนำไปใช้โดยนำมิติคุณค่าของสหกรณ์มาทบทวนซึ่งในที่สุดแล้ว เราจะตระหนักได้ว่า “สหกรณ์” เป็นวิถีชีวิตที่ดีที่สุดที่คนในสังคมจะหันมาทำความเข้าใจ และถือปฏิบัติ โดยต้องเริ่มจากตัวเอง ที่ต้องทำความเข้าใจและเข้าถึง “คุณค่าสหกรณ์” และอัตลักษณ์ของการเป็นองค์กรธุรกิจฐานลังค์ของสหกรณ์ให้ชัดเจน ตลอดจนการร่วมมือกับภาคพื้นท์ธมิตรที่ตระหนักเห็นคุณค่าสหกรณ์และมีเป้าหมายร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2553. แผนพัฒนาการเกษตรภายใต้ช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554-2559).
- กระทรวงอุตสาหกรรม. 2552. แผนแม่บทกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2553-2557.
- คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาการสหกรณ์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550-2554). (ม.ป.ท.).
- ชนิต โสสรัตน์. 2554. เส้นทางแห่งโอกาสและการเตรียมพร้อมสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” เอกสารประกอบการบรรยาย ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย. 3 ตุลาคม 2554.
- สุริยน วิจิตรเลขการ. 2555. การเตรียมความพร้อมภาคการเกษตรสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558. เอกสารประกอบการสัมมนาเวทีส่วนวิชาการ ณ โรงแรมรามาการ์เด้นส์. สำนักงานเลขานุการอาเซียน, 29 มีนาคม 2555.
- คณะกรรมการสหกรณ์ของประเทศไทยในโอกาสการประชุมสุดยอด ครั้งที่ 14 เมื่อ 28 กุมภาพันธ์- 1 มีนาคม 2552. (Online). 2552.
- ลิ้งค์ด้านล่าง : www.thaigov.go.th. [4 พฤษภาคม 2554]
- ASEAN Roadmap for the Attainment of the Millennium Development Goals. (Online). ลิ้งค์ด้านล่าง : www.aseansec.org/documents/19th/20summit/MDG-Roadmap.pdf. [4 พฤษภาคม 2554]